

Strasbourg den 13.3.2018
SWD(2018) 79 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR
SAMMANFATTANDE RAPPORT OM SAMRÅDET MED BERÖRDA PARTER

Följedokument till

Förslag till rådets rekommendation

om tillgång till socialt skydd för arbetstagare och egenföretagare

{COM(2018) 132 final}

SAMMANFATTANDE RAPPORT OM SAMRÅDET MED BERÖRDA PARTER

Kontext – den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Den 8 mars 2016 antog Europeiska kommissionen (nedan kallad *kommissionen*) ett meddelande som innehöll ett första, preliminärt utkast till den framtida europeiska pelaren för sociala rättigheter.¹ I meddelandet redogör man för bakgrunden till initiativet samt dess funktion, tillämpningsområde och form.²

På grundval av detta höll kommissionen ett brett offentligt samråd från mars till den 31 december 2016 för att samla in synpunkter om det föreslagna utkastet som underlag till det slutliga förslaget. Syftet med samrådet var att diskutera dagens sociala rättigheter, förändringarna i arbetslivet och pelarens roll som en del av den ekonomiska och monetära unionens sociala dimension. En europeisk konferens hölls den 23 januari 2017 som avslutning på samrådsprocessen.³ En central fråga i denna process var hur man ska garantera socialt skydd för alla människor oavsett anställningsform.

De berörda parterna uppgav att ett fullgott och varaktigt socialt skydd bör ges åt alla människor, oavsett anställningsförhållande, med vederbörlig hänsyn tagen till de mest utsatta. Enligt parterna bör det hela baseras på en integrerad strategi för sociala förmåner och tjänster, inklusive en tillgänglig och hållbar hälso- och sjukvård som tar hänsyn till nationella omständigheter och en långvarig vård och omsorg av kvalitet som framför allt baseras på hemtjänst och samhällsbaserade tjänster. Därtill kommer bostäder och stöd till hemlösa för att de ska återintegreras i samhället. Vidare uppgav de berörda parterna att lämpliga arbetslöshetsförmåner under en rimlig tid samt passande minimiinkomstsystem bör ge ett starkt socialt grundskydd för återintegrering på arbetsmarknaden och att pensionsystemen bör ge ett fullgott skydd mot fattigdom bland äldre. Samtidigt bör man säkerställa ett långsiktigt skydd för den kommande generationen och tillhandahålla de medel som krävs för att barn inte ska växa upp i fattigdom.⁴

Andra EU-institutioner bidrog också till debatten i fråga. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (nedan kallad *EESK*)⁵ ”anser att situationen för personer som är verksamma i de nya anställningsformerna, och särskilt frågan om hur deras ställning ska erkännas och deras adekvata tillgång till de sociala skydds- och trygghetssystemen ska säkerställas, måste inbegripas i den debatt som kommissionen inlett om utvecklingen av den europeiska pelaren för sociala rättigheter”. Regionkommittén⁶ anser att man alltid bör ta hänsyn till en lämplig nivå av socialt skydd när det gäller de nya arbetsformerna eller fastställandet av nya gemensamma europeiska miniminormer. Dessa synpunkter utgjorde viktiga tillskott i debatten, men Europaparlamentet⁷ gick ett steg längre och efterlyste en rekommendation för alla arbetstagare oavsett anställningsform samt för egenföretagare.

---

¹ COM(2016) 127 final.

² Meddelandet åtföljdes av två arbetsdokument från kommissionens avdelningar: Det ena behandlar de centrala utvecklingstendenser i ekonomin, i samhället och på arbetsmarknaden som fungerat som utgångspunkt och som pelaren ska bidra till att hantera. Det andra ger en översikt över de mest relevanta EU-reglerna på området. Arbetsdokument från kommissionens avdelningar *Key economic, employment and social trends behind the European Pillar of Social Rights* (SWD(2016) 51), och *The EU social acquis* (SWD(2016) 50) av den 8 mars 2016 (ej översatta till svenska).

³ [Webbplats för konferensen](#).

⁴ SWD(2017) 206 final, [tillgänglig på nätet](#).

⁵ EESK SOC/542, [tillgänglig på nätet](#).

⁶ ReK:s yttrande 2868/2016, [tillgänglig på nätet](#).

⁷ Europaparlamentets resolution 2016/2095(INI), [tillgänglig på nätet](#).

Initiativet för tillgång till socialt skydd

Flera samråd med berörda parter har genomförts för att få fram underlag till detta initiativ, däribland ett samrådsförfarande i två steg med arbetsmarknadens parter på unionsnivå i enlighet med artikel 154 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och ett öppet offentligt samråd.

1. Resultat av den inledande konsekvensbedömningen

Kommissionen tog emot nio synpunkter på den inledande konsekvensbedömningen från enskilda personer/enheter i Nederländerna (6), Belgien, Tyskland och Storbritannien. I synpunkterna från enskilda personer/organisationer i Nederländerna betonas subsidiaritetsprincipen och att egenföretagare vill ansvara för sina egna beslut, även när det gäller att försäkra risker. En brittisk företagsorganisation anser att frivilliga system är lättare att införa runt om i medlemsstaterna på kort till medellång sikt (2–5 år) men begär att införandet ska ske nationellt, eftersom det kan vara svårt för regeringarna att komma överens. EuroHealthNet fokuserar i sina synpunkter på den oerhört viktiga roll som det sociala skyddet har när det gäller att nå målet med minskad ojämlikhet i hälsa. Paraplyorganisationerna till den tyska försäkringskassan (Deutsche Sozialversicherung, DSV) stöder diskussionen om tillgången till socialt skydd och om att framtidssäkra de sociala skyddssystemen på en föränderlig arbetsmarknad.

2. Resultaten av den första delen av samrådet med arbetsmarknadens parter

Den första delen av samrådet med arbetsmarknadens parter inleddes den 29 april och avslutades den 23 juni 2017.

De fackföreningar som svarade på samrådet var Europeiska fackliga samorganisationen (EFS), Eurocadres och European Confederation of Executives and Managerial Staff (CEC), Europeiska sammanslutningen av oberoende fackföreningar (Cesi), European Arts and Entertainment Alliance (EAEA) och Europeiska journalistförbundet (EFJ). Det bör noteras att EFS:s svar även inbegrep synpunkter från tio fackliga sektorsorganisationer som ingår i EFS.

Arbetsgivarna svarade på samrådet via BusinessEurope, Europeiskt centrum för offentliga företag (CEEP), EuroCommerce, Europeiska sammanslutningen för hantverksföretag och små och medelstora företag (UEAPME), Council of European Employers of the Metal, Engineering and Technology-Based Industries (Ceemet), Europeiska samarbetsorganisationen för kommunala och regionala myndigheter (CEMR), European Chemical Employers Group (ECEG), Hotels, Restaurants and Cafés in Europe (Hotrec), Retail, Wholesale and International Trade Representation to the EU (EuroCommerce), Employers' Group of the Committee of Agricultural Organisations in the European Union (Geopa-Copa) och World Employment Confederation (WEC).

Fastställande av problem avseende tillgången till socialt skydd

Arbetsmarknadens parter är i stort sett överens om att det finns problem när det gäller tillgången till socialt skydd för personer med atypisk anställning och egenföretagare.

Arbetsgivarna betonar dock att det är olämpligt att samla mycket olika anställningsformer under beteckningen ”atypiska”, eftersom man då inte tar hänsyn till mångfalden av

anställningsformer samt behoven och önskemålen bland de som har sådan anställning, även när det gäller tillgången till socialt skydd (BusinessEurope). WEC påpekar dessutom egenföretagarnas heterogenitet. UEAPME efterlyser en riktig kartläggning av de nationella politiska åtgärderna, tillgången till och utbudet av skräddarsydda sociala skyddssystem och utnyttjandet inom de olika grupperna. CEEP betonar att det finns olika arbetsmarknadsmodeller och sociala modeller, vilka förklarar de olika skydds nivåerna.

Fackföreningarna anser däremot att problemidentifieringen går i rätt riktning, men att den kan förbättras om det anges att nya arbetsformer medför bristande arbetskvalitet och osäkra villkor, vilket leder till ett bristfälligt skydd mot risker i livet snarare än till faktiska sysselsättningsmöjligheter (EFS, Eurocadres). Bland problemen finns även den kollektiva förhandlingsrätten, skälig ersättning för alla och föreningsfriheten för alla arbetstagare (EFJ). Fackföreningarna betonar vidare att man bör säkerställa överensstämmelse med förslagen om information om det sociala trygghetssystemet i direktivet om skriftligt meddelande (EFS, Eurocadres).

De viktigaste grenarna av socialt skydd och sysselsättningstjänster

Fackföreningarna anser att alla grenar är lika viktiga och främjar en integrerad helhetsstrategi när det gäller socialt skydd, trots det som nämnts ovan om skillnaderna i de olika politiska åtgärder som vidtagits. Detta gäller även alla de grenar som omfattas av ILO:s konvention (nr 102) (och förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen). Om några grenar måste prioriteras skulle CEC understödja sådana som inte är universella. Alla bör ha tillgång till tillhörande sysselsättningstjänster.

Från arbetsgivarnas sida ges en blandad bild. BusinessEurope anser att frågan förutsätter att det kommer att finnas ett EU-initiativ på detta område (vilket organisationen inte är positiv till). EuroCommerce ifrågasätter genomförbarheten av en klassificering av olika delar av socialt skydd, medan Copa prioriterar arbetsolyckor och arbetssjukdomar. Hotrec menar att socialt skydd bör regleras på nationell nivå men betonar att kompetens och utbildning bör vara lättillgängligt för alla medborgare.

Ett EU-initiativs individuella spelrum

Fackföreningarna är generellt sett positiva till att ha ett individuellt spelrum och låta alla arbetstagare med atypisk anställning och egenföretagare omfattas av ett EU-initiativ. Vissa vill dock först och främst se att det fastställs principer som visar på en samsyn inom EU när det gäller de olika anställningsformernas rättsliga beskaffenhet (CEC, Cesi).

Arbetsgivarna är ganska motvilliga till att svara på frågan om EU-initiativets individuella spelrum. Anledningen till detta är att de inte är positiva till ett EU-initiativ (BusinessEurope), att de hänvisar till subsidiaritetsprincipen (Hotrec) eller att de anser att det individuella spelrummet skulle styras av hur initiativet är utformat (EuroCommerce). CEMR understryker att definitionen av de olika anställningsformernas rättsliga beskaffenhet måste förtydligas, medan Copa vill att alla arbetstagare med atypisk anställning ska omfattas av ett EU-initiativ men att egenföretagare endast ska omfattas av en rekommendation.

EU-lagstiftning och EU-instrument

BusinessEurope, UEAPME och EuroCommerce anser inte att det är vare sig nödvändigt eller lämpligt att ändra EU-lagstiftningen på detta område. Den öppna samordningsmetoden och den europeiska planeringsterminen, inbegripet riktmärken, skulle vara de rätta verktygen för ömsesidigt lärande och utbyte av god praxis. Syftet bör vara att förbättra de nationella

politiska åtgärderna genom att dra lärdom av annan relevant nationell praxis. Andra arbetsgivarorganisationer uppmärksammar sektoriell social dialog (Copa), medlemsstaternas behörighet samt subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (Ceemet, ECEG, EuroCommerce, WEC och CEEP).

Fackföreningarna anser att det bör göras förbättringar av EU:s lagstiftning. EFS och Cesi anser att den befintliga lagstiftningen måste genomföras på ett bättre sätt, framför allt på nationell nivå. CEC nämner behovet av att minska den administrativa börda som kan uppstå vid tillhandahållandet av information om en individs anställningsförhållande och att se till att alla förmåner faktiskt kan överföras.

Villigheten att inleda förhandlingar

Alla fackföreningar har visat att de är villiga att inleda förhandlingar. Fackföreningarna uppmanar dock kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag om EU:s arbetsmarknadsparter inte kommer överens om att förhandla eller om förhandlingarna inte leder till positiva resultat.

Arbetsgivarna tänker inte inleda någon dialog enligt artikel 155 i EUF-fördraget. Anledningen till detta är att de inte ser något behov av en åtgärd på EU-nivå, bortsett från när det gäller peer learning och utbyte av praxis (BusinessEurope), eller att subsidiaritet råder på detta område (Hotrec, UEAPME) och frågan bättre kan hanteras av nationella regeringar (EuroCommerce) eller inom ramen för en sektoriell social dialog (Copa). CEEP betonar att det först och främst måste fastställas giltiga indikatorer.

Samrådets omfattning

EFS saknar tydliga förslag på hur kvalitativa jobb kan skapas – tillsammans med gemensamma indikatorer för att kartlägga sådana jobb, även när det gäller tillgången till socialt skydd. EFS anser därför att de viktigaste aspekter som fastställts när det gäller otillräcklig tillgång (bristande tillgång till socialt skydd, avsaknad av överförbara rättigheter och bristande öppenhet i fråga om sociala trygghetsförmåner) är viktiga utmaningar som måste antas. EFS vill dock att tonvikt läggs vid utmanande skillnader i människors sociala rättigheter när det gäller socialt skydd och sysselsättningstjänster.

Ytterligare samråd med arbetsmarknadens parter

Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering har hållit bilaterala möten med alla de 16 arbetsmarknadsparter som bidrog till den första delen av samrådet med arbetsmarknadens parter. Dessa möten hölls mellan den 14 juli och den 5 september. Syftet med de bilaterala mötena var att fokusera på tekniska förtydliganden och samla in mer information där så var möjligt. Den information som mottogs presenteras i de aktuella kapitlen i detta dokument.

3. Resultaten av den andra delen av samrådet med arbetsmarknadens parter

Den andra delen av samrådet med arbetsmarknadens parter inleddes den 20 november 2017 och avslutades den 5 januari 2018.

De fackföreningar som svarade på samrådet var Europeiska fackliga samorganisationen (EFS), Eurocadres och European Confederation of Executives and Managerial Staff (CEC), Europeiska sammanslutningen av oberoende fackföreningar (Cesi), European Arts and

Entertainment Alliance (EAEA) samt UNI Europa och World Employment Confederation (WEC).

Arbetsgivarna ingav sina svar på samrådet via BusinessEurope, Europeiskt centrum för offentliga företag (CEEP), EuroCommerce, Europeiska sammanslutningen för hantverksföretag och små och medelstora företag (UEAPME), Council of European Employers of the Metal, Engineering and Technology-Based Industries (Ceemet), European Chemical Employers Group (ECEG) och Hotels, Restaurants and Cafés in Europe (Hotrec).

Målen skydd, överförbarhet och öppenhet

Fackföreningarna stöder målen med initiativet, nämligen skydd, överförbarhet och öppenhet. EFS anser att det är ytterst viktigt med ett formellt och faktiskt skydd och att tillgång till ett *fullgott* socialt skydd bör läggas till. Avgifter och förmåner (för egenföretagare och arbetstagare med atypisk anställning) bör i möjligaste mån motsvara de som tillämpas i typiska anställningsavtal (Cesi). Det faktum att rättigheter i fråga om socialt skydd knyts till individer får inte leda till någon individualisering av det sociala skyddet, utan den kollektiva dimensionen måste finnas kvar (EAEA). Fullständig överförbarhet och ackumulering av sådana rättigheter och förmåner bör säkerställas, oavsett anställningens form eller varaktighet (UNI Europa). Vikten av tillgång till utbildning och sysselsättningstjänster betonas också (Eurocadres). Alla fackföreningar anser att det behövs en större öppenhet.

Från arbetsgivarnas sida ges en ganska blandad bild. De flesta arbetsgivarorganisationer är mycket positiva till de tre målen men betonar att det är medlemsstaterna som har behörighet på detta område (BusinessEurope, EuroCommerce, Ceemet, CEEP och UEAPME).

ECEG delar inte uppfattningen att arbetstagare med atypisk anställning och egenföretagare har begränsad tillgång till socialt skydd och ser inte något behov av att ta fram en gemensam definition av begreppet arbetstagare på EU-nivå.

Hotrec anser att det behövs mer öppenhet men hävdar att subsidiaritetsprincipen råder. Hotrec förespråkar därför en kartläggning av överförbara system på nationell nivå.

Alternativen obligatoriskt eller frivilligt formellt skydd

Alla fackföreningar förespråkar ett obligatoriskt formellt skydd som är likvärdigt med skyddet för typiska anställningar (EFS och EAEA), men hänsyn bör dock tas till nationella traditioner (CEC).

Arbetsgivarna har skilda uppfattningar om de båda alternativen. ECEG instämmer i att det sociala skyddet bör vara obligatoriskt men anser att arbetstagarna bör ha rätt att välja vilket skydd de vill ha (offentligt eller privat). BusinessEurope framhåller att egenföretagarnas valfrihet är viktig. CEEP och EuroCommerce förespråkar frivilligt formellt skydd av hänsyn till mångfalden av anställningsformer och den heterogenitet som råder bland egenföretagarna. Hotrec, Ceemet och UEAPME hänvisar till subsidiaritetsprincipen, som borde gälla.

Lämplig åtgärd för att garantera faktiskt skydd

Fackföreningar och arbetsgivare har skilda uppfattningar om vilken åtgärd som är lämplig. Fackföreningarna förespråkar att de befintliga systemen ska utökas och anpassas till människor med alla typer av anställningsformer (EFS), så långt som fördragen tillåter (Cesi). Ett EU-direktiv med bindande minimiprinciper och minimikrav nämns (UNI Europa och EAEA), men detta bör inte undergräva det befintliga EU-regelverket, sänka befintliga nationella standarder eller leda till en harmonisering som inskränker rättigheterna.

Arbetsgivarorganisationerna motsätter sig däremot rättsligt bindande åtgärder på detta område, eftersom de hävdar att subsidiaritetsprincipen gäller (ECEG och Hotrec). De skulle dock välkomna ett utnyttjande av den öppna samordningsmetoden, den europeiska planeringsterminen, ett utbyte av bästa praxis, riktmärkning och den sociala resultattavlan (BusinessEurope). Vissa arbetsgivarorganisationer (CEEP och EuroCommerce) anser att det vore lämpligt med en rådsrekommendation.

Lämpliga minimikrav för att garantera överförbarhet och öppenhet

Fackföreningarna anser att utvecklingen på arbetsmarknaden kräver en viss gemensam minimistandard inom området för socialt skydd (Cesi). Full möjlighet att överföra rättigheter bör garanteras genom att rättigheter till socialt skydd knyts till individer med utgångspunkt i en likvärdig beräkning och sammanläggning, dock utan att detta leder till en individualisering av det sociala skyddet (EFS).

Vissa arbetsgivare är positiva till principen om överförbara rättigheter men efterlyser en konsekvensbedömning innan rättsligt bindande förhållanden skapas (ECEG). Andra hävdar att subsidiaritetsprincipen gäller och att en kartläggning av befintliga överförbara system bör främjas (Hotrec).

Vissa arbetsgivare rekommenderar att EU enbart ska införa allmänna bestämmelser (UEAPME) eller vill begränsa överförbarheten till de minsta möjliga rättigheterna till socialt skydd (EuroCommerce). Den administrativa kostnaden för överförbarhet bör vara så låg som möjligt, och införandet av bestämmelsen om överförbara rättigheter bör inte medföra ytterligare kostnader för den nya arbetsgivaren (CEEP).

Villighet att inleda förhandlingar

Alla fackföreningar har visat att de är villiga att inleda förhandlingar. EFS menar dock att det inte längre finns förutsättningar för formella förhandlingar, och andra fackföreningar uppmanar kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag före EU-valet 2019. Arbetsgivarna överväger inte att inleda någon dialog enligt artikel 155 i EUF-fördraget, eftersom de inte ser något behov av en åtgärd på EU-nivå.

4. Resultat av det offentliga samrådet

Det öppna offentliga samrådet pågick mellan den 20 november 2017 och den 15 januari 2018. Det kom in 119 svar på det öppna offentliga samrådet, varav 62 organisationer, 7 myndigheter, 37 medborgare och 13 andra (t.ex. forskningsinstitut och nätverk). De flesta svaren kom från länder med välutvecklade system för socialt skydd, till exempel Tyskland (18), Belgien (16), Frankrike (15) och Sverige (14). 15 ståndpunktsdokument mottogs, framför allt från Tyskland (5), Belgien (4), Frankrike (2) och Storbritannien (2). Dessa kom från regionala och statliga myndigheter, aktörer som tillhandahåller socialt skydd, kooperativ, egenföretagarorganisationer, en fackförening, en icke-statlig organisation och ett företag.

Utmaningar

Instämmer du med beskrivningen i bakgrundsdokumentet om vilka dessa utmaningar är?

Omkring två tredjedelar av de som svarade instämde i kommissionens beskrivning av utmaningarna. De instämde framför allt i att det finns bristande tillgång till faktiskt skydd och att regelverken är komplicerade.

	Instämmer (antal svar av totalt 119 svar)
--	---

Bristande tillgång till formellt skydd	66
Bristande tillgång till faktiskt skydd	78
Otillräcklig överförbarhet	65
Otillräcklig öppenhet	69
Komplicerade regelverk	75
Andra utmaningar	62

Principer

Anser du att följande allmänna principer bör följas av ett eventuellt EU-initiativ?

De allra flesta instämde till stor del i att principerna bör följas av en eventuell EU-åtgärd och i att bestämmelsen om ett fullgott socialt skydd för alla arbetstagare oavsett anställningsförhållande bör införas, att rättigheterna bör knytas till personer efter hur de arbetar, att rättigheterna bör vara överförbara, att uppgifter bör vara öppna och tydliga och att de administrativa kraven bör förenklas. Endast 14 instämde med alternativet ”Ingen åtgärd krävs”.

	Instämmer (antal svar av totalt 119 svar)
Oberoende av anställningsförhållandets form och varaktighet bör arbetstagare och, när deras förhållanden är jämförbara, egenföretagare ha rätt till fullgott socialt skydd.	85
Rättigheterna bör knytas till personer efter hur de arbetar (och inte efter avtalet), och rättigheterna bör vara överförbara.	72
Rättigheter och tillhörande uppgifter bör vara öppna och tydliga.	86
De administrativa kraven bör förenklas.	82
Ingen åtgärd krävs.	14

Alternativ

När det gäller alternativen ovan uppgav 69,7 % av de som svarade att rättigheter och skyldigheter i fråga om socialt skydd bör vara obligatoriska för alla typer av arbete, oavsett avtalstyp. 56,3 % anser att obligatoriskt socialt skydd och obligatoriska avgifter för arbetstagare med atypisk anställning bör vara i linje med nivån för personer med typisk anställning.

64,7 % av de som svarade anser att rättigheter och skyldigheter i fråga om socialt skydd bör vara obligatoriska för alla egenföretagare, och 47,1 % anser att obligatoriskt socialt skydd och obligatoriska avgifter för egenföretagare bör vara i linje med nivån för personer med typisk anställning.

Avslutningsvis anser 52,94 % att ett enda system för socialt skydd som omfattar alla som är sysselsatta vore det lämpligaste sättet att säkerställa faktisk tillgång till socialt skydd. Så

mycket som 54,6 % av de som svarade anser att det är lämpligt med ett enda system för socialt skydd för egenföretagare.

Instrument

Nästan tre fjärdedelar av de som svarade (72,3 %) understryker behovet av en åtgärd på EU-nivå och 54,6 % anser att det vore mycket ändamålsenligt att införa en ny EU-lagstiftning (t.ex. ett direktiv). Endast 4,2 % anser att det vore mycket ändamålsenligt att införa icke-tvingande EU-lagstiftning (t.ex. en rådsrekommendation).

Effekter

Den stora majoriteten av de som svarade anser att effekten av att göra rättigheterna till socialt skydd **obligatoriska** för alla anställningsformer skulle vara positiv för det europeiska samhället, arbetsmarknaden, de offentliga finanserna och ekonomin.

Om rättigheterna till socialt skydd blev obligatoriska för alla anställningsformer, skulle effekten enligt din bedömning bli positiv, neutral eller negativ för ekonomin?

	Positiv (antal svar av totalt 119 svar)
Konkurrenskraft	73
Motståndskraft och anpassningsförmåga	72
Ekonomisk tillväxt	72

Däremot anser de att effekten skulle bli ganska neutral för små och medelstora företag.

Om rättigheterna till socialt skydd blev tvingande för alla anställningsformer, skulle effekten enligt din bedömning bli positiv, neutral eller negativ för små och medelstora företag?

	Neutral (antal svar av totalt 119 svar)
Kostnader	51
Konkurrens	45

Om rättigheterna till socialt skydd blev **frivilliga** där det i dag finns brister, skulle effekten däremot bli neutral/negativ för det europeiska samhället, arbetsmarknaden, arbetstagarna, de offentliga finanserna och ekonomin.

Om rättigheterna till socialt skydd blev frivilliga där det i dag finns brister, skulle effekten enligt din bedömning bli positiv, neutral eller negativ för ekonomin?

	Negativ (antal svar av totalt 119 svar)	Neutral (antal svar av totalt 119 svar)
Konkurrenskraft	45	43

Motståndskraft och anpassningsförmåga	49	40
Ekonomisk tillväxt	49	41

Däremot anser de att effekten skulle bli ganska neutral för små och medelstora företag.

Om rättigheterna till socialt skydd blev frivilliga där det i dag finns brister, skulle effekten enligt din bedömning bli positiv, neutral eller negativ för små och medelstora företag?

	Neutral (antal svar av totalt 119 svar)
Kostnader	55
Konkurrens	62